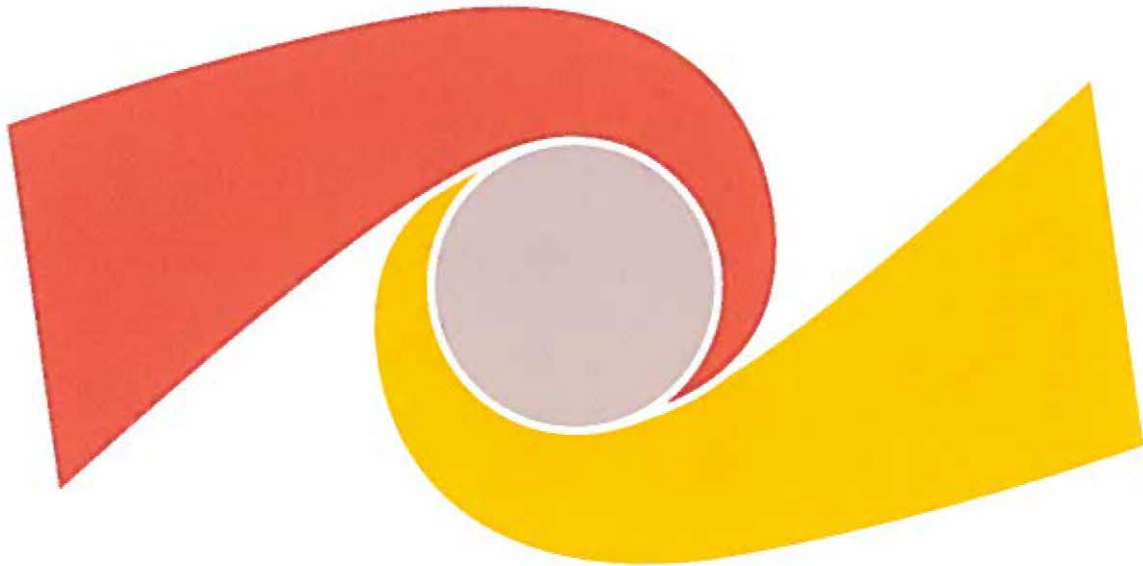

KRIMINALOMSORGS DIREKTORATET

Årsrapport 2015 for kriminalomsorgen

INNHOLDSFORTEGNELSE

DEL 1 LEDERS BERETNING	3
DEL 2 INTRODUKSJON TIL VIRKSOMHETEN OG HOVEDTALL	6
DEL 3 – ÅRETS RESULTATER OG AKTIVITETER	8
Ressursrammer og ressursbruk i 2015	8
Resultater og måloppnåelse	10
DEL 4 STYRING OG KONTROLL AV VIRKSOMHETEN.....	25
DEL 5 – VURDERING AV FREMTIDSUTSIKTER	28
DEL 6 – ÅRSREGNSKAP.....	29
Ledelseskommentar årsregnskapet 2015	29
PRINSIPPNOTE TIL ÅRSREGNSKAPET 2015	32

Del 1 LEDERS BERETNING

Kriminalomsorgens hovedutfordringer de siste årene har vært mangel på fengselsplasser med høyt sikkerhetsnivå og et meget omfattende vedlikeholdsetterslep. Kapasitetsutfordringene har gitt soningskø og tidvis gjort det utfordrende for kriminalomsorgen å stille varetektsplasser til rådighet for politiet. Kriminalomsorgen har hatt en meget høy kapasitetsutnyttelse over lang tid, særlig i fengsler med høyt sikkerhetsnivå. Det er ønskelig med en lavere utnyttelsesgrad for å øke fleksibiliteten og kvaliteten. I løpet av 2015 ble det gjennomført tiltak som har gitt betydelige forbedringer på noen områder, samtidig som det har skjedd endringer som gjør at det er stort press på andre deler av virksomheten.

Etablering av ny fengselskapasitet har gjort at kriminalomsorgen i 2015 klarte å redusere soningskøen fra 1 182 dommer per 31.12.2014 til 595 dommer per 31.12.2015. Denne utviklingen har fortsatt inn i 2016. Jeg er svært tilfreds med utviklingen for denne viktige delen av kriminalomsorgens samfunnsoppdrag. En viktig konsekvens av kapasitetsøkningen har vært at kriminalomsorgen har kunnet stille til disposisjon varetektsplasser raskere enn tidligere. Antall siktede som har sittet i politiarrest lenger enn 48 timer før overføring til fengsel, har blitt redusert fra 1 252 i 2014, til 533 i 2015. Dette gir også handlingsrom til å få bygget ned køen på bøtStraff, som er en målsetting KDI har for 2016, samt gjør det mulig å stenge ned plasser for å gjennomføre nødvendig vedlikehold.

Den viktigste årsaken til at soningskøen reduseres, er at driften av Norgerhaven fengsel i Nederland ble satt i gang på fastsatt tidspunkt. Etableringen krevde store ressurser i KDI i 2015, med regelverksarbeid, anbudsprosesser, tilsetninger, utarbeidelse av rutiner, informasjonsvirksomhet overfor innsatte og håndtering av et stort antall henvendelser fra media. KRUS har bidratt med opplæring. Det er i fengsler i hele landet nedlagt en betydelig innsats for å søke å finne innsatte som kan overføres. Region øst, Ullersmo fengsel og Norgerhaven fengsel har løst meget store utfordringer med omfattende saksbehandling og gjennomføring av transporter, slik at alle plassene der nå er i bruk. Dette har vært et omfattende prosjekt, på et område der kriminalomsorgen har måttet pløye ny mark, og jeg synes derfor det er all grunn til å fremheve at vi har klart å gjennomføre oppdraget innen fastsatte tids- og kostnadsrammer, samtidig som Norgerhaven fengsel gir innsatte et kvalitativt meget godt tilbud. Det kan i denne forbindelse nevnes at hele 70 % av overføringene til Norgerhaven fengsel etter årsskiftet har skjedd etter søknader fra innsatte. Jeg vil videre fremheve at gjennomføringen av denne avtalen mellom Nederland og Norge gir en unik mulighet for læring og kvalitetsheving. Norsk kriminalomsorg skal være en lærende organisasjon, og ved å samarbeide tett med en annen straffegjennomføringsetat kan vi innhente ny kunnskap som vi kan dra nytte av også i Norge.

Det har også vært et høyt belegg for øvrig i kriminalomsorgen. Totalt var belegget i fengslene på 95,9 %, mens kapasitetsutnyttelsen for straffegjennomføring med elektronisk kontroll var på 94 %.

På andre områder kan kriminalomsorgen også vise til en høy grad av måloppnåelse i 2015. Jeg vil fremheve det historisk sett svært høye antallet døgn som er gjennomført i medhold av straffegjennomføringsloven (strgfjl.) § 12. Jeg er videre meget tilfreds med det arbeidet som

er gjort når det gjelder soningsoverføringer, som har resultert i at et høyere antall domfelte er overført til straffegjennomføring i hjemlandet enn noe tidligere år.

Regnskapet for 2015 viser at kriminalomsorgen oppnådde budsjettbalanse, i et år der etaten ble pålagt et effektiviseringskrav på 30,6 mill kr. Jeg er svært fornøyd med den innsatsen som er gjort i hele organisasjonen for å håndtere effektiviseringskravene, samtidig som andre resultatkrav nås.

I løpet av 2015 leverte KDI to utredninger om en tonivåmodell i kriminalomsorgen. Jeg er tilfreds med det arbeidet som er gjort i etaten for å finne fram til en modell for sammenslåtte enheter som best ivaretar en sømløs kriminalomsorg med domfelte i sentrum. Det har underveis vært bred involvering av – og konstruktive diskusjoner med – lokalt og regionalt nivå samt tillitsvalgte og vernetjeneste. Jeg er videre tilfreds med det arbeidet som er gjort i den parts- og etatssammensatte HR-gruppen for å forberede en eventuell omstilling.

Av øvrige større tiltak som har blitt gjennomført i løpet av året, vil jeg nevne opplæring av instruktører i BRIK ved samtlige enheter i etaten. Arbeidet med å følge opp regjeringens handlingsplan mot radikaliserings og voldelig ekstremisme er igangsatt. KDIs rundskriv om barneansvarlige er implementert, og arbeidet med implementering av arbeidsdriftsstrategien er igangsatt. Videre har en arbeidsgruppe utarbeidet en rapport om kvinners soningsforhold, som vil gi grunnlag for en strategi på dette området. Jeg finner også grunn til å fremheve det arbeidet som er gjort med implementering av nytt beredskapsplanverk i etaten. Kriminalomsorgen har holdt ved like det gode samarbeidet vi har hatt med en rekke frivillige organisasjoner.

Jeg er meget tilfreds med at Kriminalomsorgens transporttjeneste har levert gode resultater i 2015, både når det gjelder kapasitetsutnyttelse og kvalitet på tjenestene.

I løpet av året har kriminalomsorgen etablert nye fengselsplasser ved Bergen fengsel og Hustad fengsel, og det er etablert en ny ungdomsenhet på Østlandet. KVU Østlandet er ferdigstilt og overlevert til departementet. Det er videre gjort et stort arbeid med vedlikeholdsplaner. Kriminalomsorgen har dessverre opplevd vesentlige forsinkelser i arbeidet med å etablere nye fengselsplasser ved henholdsvis Bodø fengsel og Kongsvinger fengsel. Ulempene ved forsinkelsene er kompensert ved at vi har etablert ekstra dubleringsplasser, slik at kriminalomsorgen har kunnet stille med kapasitet i henhold til tildelte ressurser. Jeg ser imidlertid et klart behov for en profesjonalisering av kriminalomsorgens rolle som leietaker, for å unngå at etaten kommer i lignende situasjoner i fremtiden. I løpet av året har jeg tatt grep for å få til et bedre samarbeid med Statsbygg, blant annet gjennom jevnlig møter på toppledernivå. Videre har jeg opprettet en ny avdeling i KDI, som er tillagt et særskilt ansvar for å følge opp byggesaker.

Det er fremhevet i tildelingsbrevet for 2015 at KDI skal utføre effektiv og tydelig faglig ledelse av kriminalomsorgen. KDI skal sørge for at etaten arbeider enhetlig, at samarbeidet internt er sømløst, og at etaten samlet arbeider for å nå målene i tildelingsbrevet. Jeg ønsker å peke på den innsatsen som KDI har gjort når det gjelder regelverksutvikling, med nye rundskriv på et vidt spekter av områder.

Jeg er videre fornøyd med at Norge også i 2015 har markert seg internasjonalt, både gjennom foredragsvirksomhet, styreverv, EØS-samarbeid og mottak av delegasjoner.

2015 var det første hele driftsåret for Sivilombudsmannens forebyggingsenhet mot tortur og umenneskelig behandling ved frihetsberøvelse. Samarbeidet med forebyggingsenheten fungerer godt, og kriminalomsorgen har stor nytte av uttalelsene fra enheten.

Samarbeidet med tjenstemannsorganisasjoner og vernetjeneste har også i 2015 vært preget av gjensidig tillit og konstruktiv dialog.

All aktivitet i kriminalomsorgen skal tuftes på vår virksomhetsstrategi. Min vurdering er at strategien støtter opp om vår utvikling mot en mer enhetlig kriminalomsorg, og at vi etterlever våre verdier: åpenhet, respekt, profesjonalitet og engasjement.

Lillestrøm, 22. februar 2016

Marianne Vollan
direktør

DEL 2 INTRODUKSJON TIL VIRKSOMHETEN OG HOVEDTALL

Kriminalomsorgsdirektoratet (KDI) ble opprettet i juni 2013. Direktoratet er faglig og administrativt overordnet organ i kriminalomsorgen, og styrer etaten gjennom fem regioner. Kriminalomsorgens utdanningssenter (KRUS) styres også av KDI.

KDI er lokalisert til Lillestrøm, og er organisert i 6 avdelinger og to staber. KDI har 98 ansatte (medregnet ansatte i engasjementer og vikariater), fordelt på 97 årsverk. Ledelsen i direktoratet består av:

- Direktør: Marianne Vollan
- Assisterende direktør og leder for Avdeling for budsjett og styring samt Kommunikasjonsstaben: Jan-Erik Sandlie
- Avdelingsdirektør, Avdeling for bygg og økonomi: Rune Trahaug
- Avdelingsdirektør, HR-avdelingen: Susanne Nor
- Avdelingsdirektør, IKT-avdelingen: Jurg Jacobsen
- Avdelingsdirektør, Avdeling for innhold og kapasitet: Heidi Bottolfs
- Avdelingsdirektør, Avdeling for regelverk og sikkerhet: Tom A. Enger
- Avdelingsdirektør, Internasjonal stab: Kim Ekhaugen

Figur 1: KDIs organisasjonskart

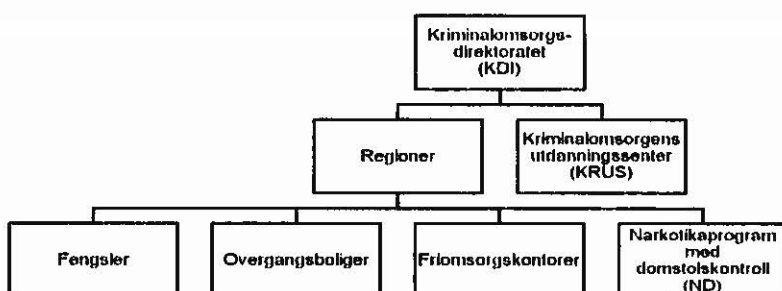

Oppdatert per 01.01.2016

Kriminalomsorgen er delt inn i fem regioner. Regionkontorene er faglig og administrativt overordnet 45 fengsler og overgangsboliger, 16 friomsorgskontor, og 2 senter for narkotikaprogram med domstolskontroll.

Figur 2: Kriminalomsorgens organisasjonskart

Organisasjonskart for kriminalomsorgen

Oppdatert per 01.01.2016

Tabell 1: Utvalgte nøkkeltall fra årsregnskapet 2014 og 2015:

	2014	2015
Antall årsverk ¹ i kriminalomsorgen	4 597	4 556
Samlet tildeling post 01-99	4 157 190 000	4 312 725 000
Utnyttelsesgrad post 01-29	99,6 %	99,3 %
Driftsutgifter	3 968 546 196	4 098 994 009
Lønnsandel av driftsutgifter	67,3 %	67,0 %
Lønnsutgifter per årsverk	580 895	602 508

Tabell 2: Utvalgte volumtall:

Volumtall 2015	2015
Ordinær kapasitet i fengsel	3 823
Antall innsettelse av barn under 18 år	21
Ordinær kapasitet EK	342
Antall iverksatte helgjennomføring EK	2 838
Antall mottatt samfunnsstraffdommer	2 057
Antall mottatte dommer program ruspåvirket kjøring	573
Antall mottatte dommer ND	30

¹ jf. Prop. 1 S (2014-2015) og Prop. 1 S (2015-2016) punkt 7 Bemanningsoversikt

DEL 3 – ÅRETS RESULTATER OG AKTIVITETER

Ressursrammer og ressursbruk i 2015

I det følgende presenterer vi informasjon om kriminalomsorgens ressursramme og ressursbruk i 2015, og kommenterer noen nøkkeltall fra årsregnskapet som ble presentert i del II.

Bevilgning etter post/tildeling på programkategori 06.30 Kriminalomsorg

Kriminalomsorgens samlede tildeling (post 01-70) utgjorde 4 312 725 000 kr i 2015. Mottatte og avgitte belastningsfullmakter påvirket også kriminalomsorgens totale disponible ramme i 2015.

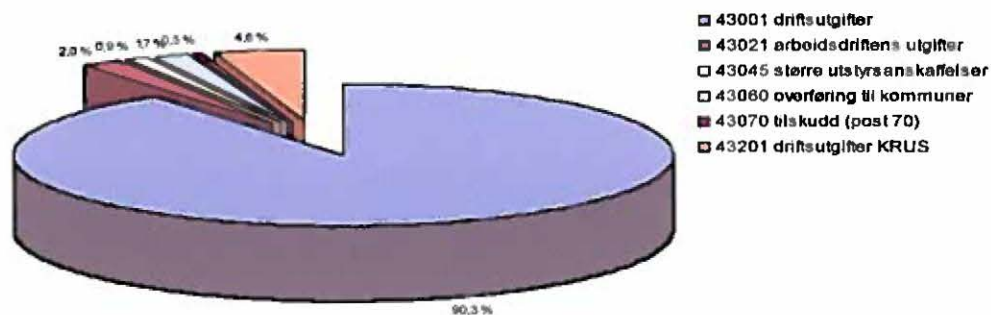
Kakediagrammet (figur 3) viser samlet tildeling etter post i 2015 på programkategori 06.30 kriminalomsorg. 90,2 % av den totale bevilgningen til kriminalomsorgen går til post 01 ordinære driftsutgifter, 4,56 % tildeles Kriminalomsorgens utdanningssenter (KRUS), arbeidsdriftens budsjetttramme utgjør 2,0 %, post 60 overføringer til kommuner (forvaringsdømte) utgjør 1,73 %, post 70 tilskudd frivillige organisasjoner utgjør 0,51 % og post 45 større utstysanskaffelser utgjør 0,92 %. Det vises for øvrig til Ledelseskomentaren i del VI Årsregnskapet for nærmere forklaringer og vurderinger av vesentlige forhold ved kriminalomsorgens regnskap.

Tabell 3: Samlede tildelinger fordelt etter post

Kapittel og post	Beløp	Andel i prosent
43001 driftsutgifter	3 893 786 000	90,29 %
43021 arbeidsdriftens utgifter	86 424 000	2,00 %
43045 større utstysanskaffelser	39 556 000	0,92 %
43060 overføring til kommuner	74 541 000	1,73 %
43070 tilskudd (post 70)	21 839 000	0,51 %
43201 driftsutgifter KRUS	196 579 000	4,56 %
sum	4 312 725 000	100,00 %

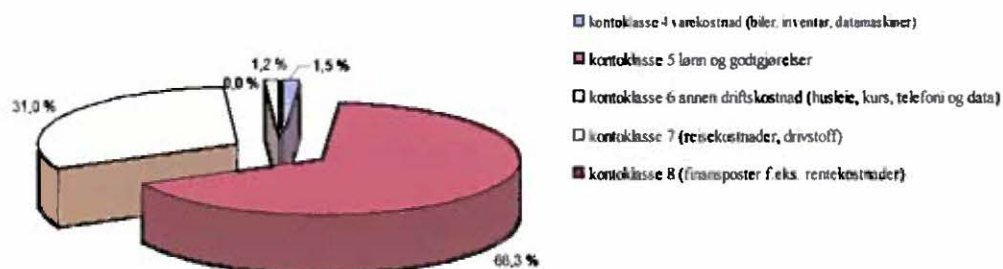
Figur 3: Samlet tildeling pr. post

Tabell 4: Driftsutgifter fordelt etter kontoklasse

	Beløp	i %
kontoklasse 4 varekostnad (biler, inventar, datamaskiner)	56 862 341	1,47 %
kontoklasse 5 lønn og godtgjørelser	2 563 738 700	66,31 %
kontoklasse 6 annen driftskostnad (husleie, kurs, telefoni og data)	1 199 655 405	31,03 %
kontoklasse 7 (reisekostnader, drivstoff)	45 348 354	1,17 %
kontoklasse 8 (finansposter f.eks. rentekostnader)	622 629	0,02 %
sum	3 866 227 429	100,00 %

Figur 4: Driftsutgifter etter kontoklasse

Resultater og måloppnåelse

Målsettingen om å styrke forebyggingen av kriminalitet

For å understøtte målsettingen om å styrke forebyggingen av kriminalitet, har Justisdepartementet i tildelingsbrevet til KDI for 2015 fastsatt følgende styringsparameter: Styrking av kriminalomsorgens kriminalitetsforebyggende arbeid. Det skal foretas en kvalitativ vurdering, basert på dokumenterbar informasjon/kvantitative målinger. I tildelingsbrevet har departementet pekt på flere faktorer av betydning for arbeidet med en god tilbakeføring av innsatte; både bruk av alternative straffegjennomføringsformer, et godt tilbud i fengslene og et godt samarbeid mellom velferdsetatene. I kravet til rapportering er bemanning, kompetanse og ulike enkelttiltak i regi av kriminalomsorgen spesielt fremhevet.

Vår vurdering av måloppnåelsen er bygget på følgende kvantitative målinger/ resultatindikatorer:

- Andel fengselsdøgn med aktivitet
- Antall døgn på § 16 første ledd
- Andel delgjennomføring EK
- Antall døgn gjennomført i medhold av strgfjfl § 12

KDI fastsatte i disponeringsbrevet til regionene resultatkrav på disse områdene.

I tillegg er vår vurdering bygget på følgende kvantitative målinger, der vi ikke er satt resultatkrav overfor ytre etat:

- Statistikk vedrørende programvirksomhet
- Statistikk vedrørende rusmestringsenhetene
- Kompetanseutvikling

Samlet gir disse tallene et bilde av i hvilken grad kriminalomsorgen lykkes med det progresjonsrettede arbeidet frem mot løslatelse og avslutning av straffegjennomføringen, og i hvilken grad kriminalomsorgen klarer å gi domfelte et hensiktsmessig aktivitets- og innholdsmessig godt tilbud under straffegjennomføringen. Mye av det kriminalitetsforebyggende arbeidet skjer gjennom forvaltningssamarbeid, og en vurdering av hvorvidt dette samarbeidet er styrket og videreutviklet vil derfor stå sentralt i vår beskrivelse av måloppnåelsen. Andre relevante områder er utvikling av nye verktøy, implementering av planverk, regelverksarbeid etc. I samsvar med beskrivelsen av rapporteringskravet vil vi også i noen grad komme inn på enkelttiltak, selv om utgangspunktet for rapporten er kriminalomsorgens måloppnåelse totalt. De enkelte faktorene vil først bli omtalt hver for seg. Vi vil avslutningsvis gi en samlet vurdering av måloppnåelsen.

Andel fengselsdøgn med aktivitet

Resultatkrav satt av KDI	Resultat
85 %	78 %

Inn under begrepet aktivitet ligger flere av de tiltak som KDI anser å være blant de viktigste elementene i tilbakeføringsarbeidet: arbeidstrening, opplæring og utdanning, og programvirksomhet. Aktiviseringen er også begrunnet i normalitetsprinsippet, og er av

vesentlig betydning for å oppnå et klima i fengslene som legger til rette for tilbakeføringsarbeidet. KDI har derfor valgt å opprettholde et eget resultatkrav på området i 2015.

Regionene har rapportert at det er satt i verk en rekke tiltak for å øke aktiviseringen i løpet av året, men det har vist seg vanskelig å påvirke resultatet innenfor de rammene som bygningsmasse, bemanningsgrad og budsjett setter for kriminalomsorgens virksomhet. I en situasjon med soningskø har det vært nødvendig å opprettholde høyt belegg også i avdelinger som ikke er tilrettelagt for aktivisering. På grunn av den stramme budsjettsituasjonen har det vært vanskelig å avhjelpe dette ved for eksempel å sette inn ekstra personale til å forestå aktivisering.

En av målsettingene i arbeidsdriftsstrategien er at andelen fengselsdøgn med aktivitet skal økes til 90 %. KDI forutsetter at implementeringen av arbeidsdriftsstrategien vil resultere i et bedre resultat i løpet av 2016.

Den største utfordringen for å få et varig godt nivå på aktiviseringen er de begrensninger som ligger i gammel og uegnet bygningsmasse. KDI har i 2015 utviklet en ny standardisert fengselsavdeling på 96 plasser som skal benyttes ved bygging av ny fengselkapasitet. Den såkalte «modell 2015» inneholder muligheter for aktivisering av samtlige innsatte. Det er iverksatt utbygginger med «modell 2015» på Ullersmo fengsel og Indre Østfold fengsel, disse plassene skal erstatte kapasiteten på Oslo fengsel avdeling A – en avdeling som ikke klarer å aktivisere alle innsatte.

Videre utbygging av fengselkapasitet med «modell 2015» vil bidra til å øke antall og andel døgn med aktivitet i fengslene.

KDI vil for øvrig nevne behovet for å få forskriftsfestet at det ved nyetablering av fengselkapasitet alltid skal være mulighet for aktivisering av samtlige innsatte.

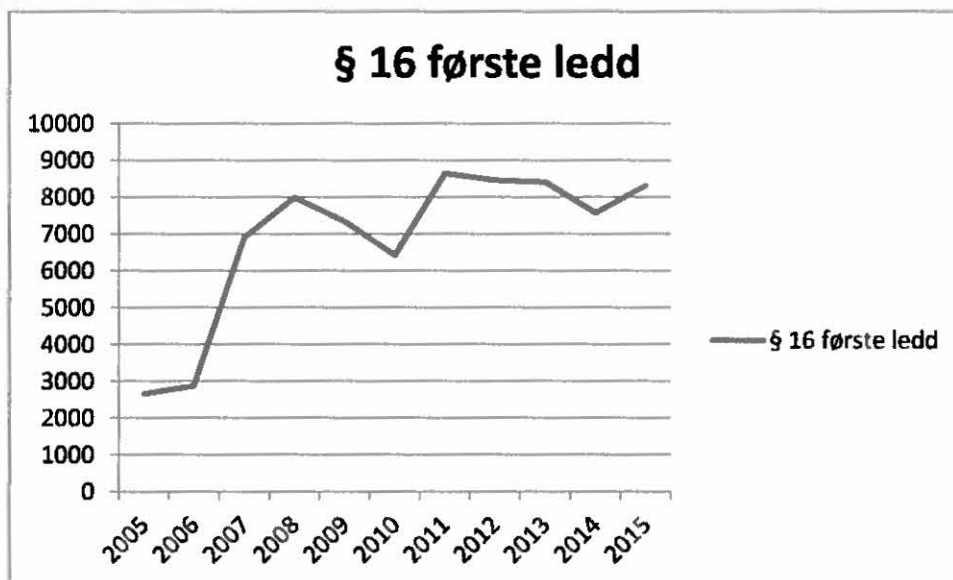
Antall døgn gjennomført i medhold av strgjfl § 16 første ledd

Resultatkrav fastsatt av KDI	Resultat i 2015
13 500 døgn	8 300 døgn

Straffegjennomføring i medhold av § 16 første ledd gir mulighet for en kvalitetsmessig meget god utslusing av domfelte, og det er direktoratets holdning at denne muligheten bør utnyttes så langt som mulig innenfor gjeldende regelverk. Vi finner derfor grunn til å nevne bruken av bestemmelsen i den kvalitative beskrivelsen av kriminalomsorgens arbeid med å styrke forebyggingen av kriminalitet. Dette er også bakgrunnen for at vi på eget initiativ har satt et målkrav på området overfor regionene.

Antall døgn i 2015 var 8300, mens målkravet var på 13500. KDI er ikke tilfreds med resultatet, men registrerer at det likevel er en økning fra 2014, hvor resultatet var på 8007 døgn.

Figur 5: Utvikling for bruken av § 16 første ledd

Det rapporteres om utfordringer med å finne innsatte som er i målgruppen for denne straffegjennomføringsformen. Det meldes også at det nå er lengre opphold på overgangsboligene, noe som gir færre kandidater. I tillegg har det vært mye oppmerksomhet om overføring til EK og § 12, noe som kan redusere antall søkere til § 16 første ledd.

I oktober 2015 ble retningslinjene revidert, noe som blant annet innebærer en tydeligere definisjon av målgruppen. Videre er det innført et dokumentasjonskrav i Kompis når det gjelder bruk av utslusingsamtaler. KDI forutsetter at disse tiltakene vil øke oppmerksomheten rundt gjennomføringsformen, og gjøre det lettere å kartlegge hvilke domfelte som er egnet.

Andel delgjennomføringer § 16 annet ledd (EK)

Resultatkrav satt av KDI	Resultat i 2015
25 %	18 %

Delgjennomføring med elektronisk kontroll gir en sikkerhetsmessig og kvalitetsmessig svært god utslusning tilbake til et liv i samfunnet. Departementet har stilt krav om en positiv utvikling (sett i forhold til resultatet i 2014). KDI har satt et krav om en andel på 25 % delgjennomføring overfor regionene.

Andelen delgjennomføringer på landsbasis var i 2015 på 18 %. Dette innebærer en bedring av resultatet for 2014, som var på 17 %. Kriminalomsorgen har således klart å møte resultatkravet som er satt av departementet. Samtidig registrer vi at antallet innsatte som er innvilget delgjennomføring har økt fra 268 i 2014 til 360 i 2015.

Det er lagt ned mye arbeid for å øke andelen i løpet av 2015, gjennom oppmerksomhet og tiltak både fra sentralt, regionalt og lokalt nivå. Det er mange steder igangsatt et systematisk samarbeid mellom friomsorgskontorene og fengslene som er avgjørende for å øke andel domfelte i fengsel som søker om delgjennomføring. I tillegg tilbys det jevnlig informasjon og opplæring til ansatte i fengslene, samt hospiteringsordninger. Det har blitt avholdt erfaringsamlinger og saksbehandlingsmøter.

De mange gode tiltakene som er iverksatt har gitt en positiv effekt med en økning fra resultatet i 2014, og det forventes også en videre økning basert på disse. KDI mener samtidig det er et potensial for enda større innsats for å nå målkravet om 25 %. Regionene bør i større grad ansvarliggjøre fengslene for å identifisere aktuelle kandidater og bidra til en smidig søknadsprosess. Det ble i oktober 2015 lansert en journalhendelse i Kompis som skal dokumentere utslusingsamtalene som gjøres i fengslene, og bruken av dette verktøyet skal måles gjennom året. I tillegg vil KDI vurdere behovet for mer veiledning knyttet til regelverket for delgjennomføring. KDI vil følge utvikling tett også i 2016 og ha dialog med regionene om nødvendige tiltak for å øke andelen delgjennomføringer.

Programvirksomhet

Programvirksomheten er en viktig del av det tilbudet som gis innsatte og domfelte under straffegjennomføring. I mars 2015 sendte KDI ut et nytt rundskriv om programvirksomheten i kriminalomsorgen, og det ble satt i gang arbeid med en ny ordning for kvalitetssikring av programmer, som skal omfatte et bredere spekter av aktiviteter og tiltak.

Det vises til vedlagte skjema. I 2015 ble det totalt gjennomført 239 programmer med 922 deltakere. Dette er en økning i forhold til 2014 med 8,6 % i antall programmer og 6,5 % i antall deltakere.

Størst andel per program er *Sinnemestring KRUS* med 17,6 % av antall programmer, fulgt av *Alternativ til vold* med 13,4 %. Høyest antall deltakere har *Trafikk og Rus* størst med 18,3 %, Kategorien *Øvrig* er størst både når det gjelder antall programmer og antall deltakere. Denne kategorien omfatter en lang rekke programmer rettet mot et vidt spekter av problematikk.

Rusmestringsenheter

Rusmestringsenhetenes arbeid retter seg mot en av de viktigste kriminogene faktorene, og en styrking av arbeidet på dette feltet må anses å være et vesentlig bidrag til kriminalomsorgens kriminalitetsforebyggende arbeid.

Det vises til vedlagte statistikk, som viser sentrale tall for de 13 rusmestringsenhetene samlet.

I 2015 søkte 541 innsatte seg overført til en av de 13 rusmestringsenhetene.

261 innsatte fikk opphold i rusmestringsenhet i 2015. Det kan pekes på at en stor andel av disse fikk tilbud om poliklinisk behandling.

Når det gjelder Stifinnern, var det i 2015 73 søkere, hvorav 50 fikk opphold i en av de to stifinnerenhetene. 30 ble overført derfra til § 12.

Forvaltningssamarbeid

Innledningsvis vil KDI fremholde at forvaltningssamarbeidet fungerer godt. En rekke forvaltningssamarbeidspartnere bidrar med tjenester til innsatte og domfelte. Særlig helsetjenesten og skolen er sentrale. I 2015 har samarbeidet med skolen blitt intensivert, som følge av den rollen skolen har i implementeringen av arbeidsdriftsstrategien. Videre er en ny IKT-plattform for skolen blitt rullet ut på landsbasis.

Nytt rundskriv med retningslinjer for kriminalomsorgens ansvar og oppgaver i samarbeidet med NAV-veiledere i fengsel er nå trådt i kraft. Retningslinjene skal brukes i det daglige arbeidet med rehabilitering, aktivisering, kvalifisering og tilbakeføring av innsatte og domfelte. Det forutsettes at rundskrivet vil bidra til økt grad av samordning, effektivitet og ressursutnyttelse mellom etatene.

KDI og Bufdir (Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet) utarbeidet i 2015 i samarbeid et felles rundskriv om rutiner og regler for informasjonsutveksling mellom kriminalomsorgen og barneverntjenesten (Rundskriv KDI 10/2015). Både kriminalomsorgen og barneverntjenesten har innenfor rammene av sin virksomhet et ansvar overfor på den ene siden mindreårige som gjennomfører straff og varetekt og på den andre siden barn som pårørende til innsatte og domfelte. Rundskrivet setter en ramme for samarbeidet og nødvendig informasjonsutveksling, hvor hver av partene har tydelig rolle og mandat. Kriminalomsorgen startet i 2015 arbeidet med å implementere rundskrivet, blant annet gjennom erfaringssamlinger og opplæring av de barneansvarlige og vil opprettholde dette i 2016.

Et prosjekt ble i 2015 opprettet for å foreslå tiltak for bedre oppfølging av innsatte med psykiske lidelser og rusproblemer. KDI og Helsedirektoratet skal ved hjelp av faggrupper foreslå felles tiltak for bedre oppfølging av psykisk syke og rusmisbrukere i kriminalomsorgen.

TAFU Rogaland har blitt et permanent tiltak. En nasjonal samarbeidsgruppe bestående av representanter for Fylkesmannen i Hordaland, Arbeids- og velferdsdirektoratet og KDI har på oppdrag fra Kunnskapsdepartementet, Arbeids- og sosialdepartementet og Justis- og beredskapsdepartementet startet et arbeid med sikte på å få etablert TAFU flere steder fra 2017.

Flere fengsler samarbeider med et museum for å gi innsatte et kulturtilbud. Bergen fengsel og KODE Museum, Vadsø fengsel og Varanger Museum og Trondheim fengsel og Rockheim Museum gitt flere ulike tilbud i 2015.

BRIK

En kartlegging av ressurser og behov hos innsatte og domfelte er av vesentlig betydning for et godt tilbakeføringsarbeid. KDI har planer om å bygge ut og videreutvikle BRIK til å kunne bli det sentrale kartleggingsverktøy som benyttes under alle typer straffegjennomføring i kriminalomsorgen.

I 2015 ble det fullført 319 kartlegginger. Det ble fullført 190 kartlegginger i 2014. Resultatet i 2015 må ses i lys av at opplæring for en vesentlig andel av enhetene først ble gjennomført i løpet av høsten 2015.

Kriminalomsorgen har i 2015 tatt et løft med en nasjonal utrulling av kartleggingsverktøyet, som forventes å gi et grunnlag for økt kvalitet på det tilbudet som domfelte gis under straffegjennomføringen i årene fremover.

Status for arbeidet med å implementere den nasjonale boligstrategien – Bolig for velferd:

Bosetting av løslatte fra fengsel er grunnleggende for god tilbakeføring, og er tema i oppfølgingen av arbeidet på lokalt og regionalt nivå.

Husbanken har utarbeidet en felles tiltaksplan i samarbeid med alle involverte direktorater. Oppfølging av arbeidet med de ulike tiltakene skjer i ulike arbeidsgrupper ledet av Husbanken. I 2015 deltok KDI i fem arbeidsgrupper.

De mest relevante tiltakene for kriminalomsorgen er for det første utvikling av en digital boligveiviser. KDI har nedsatt en arbeidsgruppe med deltakere fra KRUS samt alle forvaltningsnivåer innen kriminalomsorgen, som har bidratt inn i dette arbeidet. For det andre har KDI deltatt i et arbeid som har som målsetting å skaffe bedre styringsinformasjon for kommunene og statlige virksomheter.

Bemanning og kompetanse

Som nevnt i tildelingsbrevet er bemanning og kompetanse forutsetninger for kriminalomsorgens forebyggende arbeid. KDI vil i denne sammenheng fremheve den innsatsen som KRUS gjør, med kompetansehevede tiltak på en rekke områder. Det ble i løpet av 2015 gjennomført 48 kurs og 10 konferanser (i samarbeid mellom KDI og KRUS), med totalt 2 063 deltakere.

Barneansvarlige

Ordningen med barneansvarlige er innført i alle fengsler og friomsorgskontor i 2015. Det er utarbeidet retningslinjer for funksjonen som barneansvarlig, det er utarbeidet et felles rundskriv med Bufdir (se nærmere omtale under avsnittet om forvaltningssamarbeid), det er utarbeidet et veiledningshefte for barneansvarlige, og det er gjennomført opplæringstiltak og erfaringsamling.

Samlet vurdering av måloppnåelsen

Det har vist seg metodisk vanskelig å kunne fremlegge kvantitative målinger av effekten av kriminalomsorgens kriminalitetsforebyggende arbeid. Vi kan imidlertid vise til en styrking av de tiltakene som kriminalomsorgen har til rådighet i dette arbeidet. På noen områder, som for eksempel aktivisering av innsatte, har dette arbeidet foreløpig ikke gitt seg utslag på de resultatindikatorne KDI har opprettet, men det har blitt lagt et grunnlag for en bedre måloppnåelse i 2016. Sett i lys av at kriminalomsorgen har klart å møte kravene til effektivisering, finner KDI grunn til å være tilfreds med graden av måloppnåelse.

Målsettingen om en mer effektiv straffesakskjede

Kapasitetsutnyttelse i pst. for elektronisk kontroll

Resultatkrav 2015	Resultat i 2014 (årsbasis)	Resultat i 2015
90 %	77 %	94 %

Samlet kapasitetsutnyttelsen på EK var i 2015 på 94 % og resultatet ligger således godt over departementets resultatkrav på 90 %. For ordens skyld nevnes at KDI har økt ambisjonsnivået i sitt disponeringsbrev til regionene, der det er fastsatt et resultatkrav på 94 % (forutsatt at den enkelte region har et tilstrekkelig antall aktuelle saker).

Kriminalomsorgen har i løpet av året lagt ned en betydelig innsats for å nå målet, og kan vise til en forbedring av resultatet på 77 % i 2014. Region øst, sørvest og sør har samlet hatt en gjennomsnittlig kapasitetsutnyttelse på hele 98 %. Region nord og vest oppnår ikke resultatkravet på 94 %, men har i 2015 ikke tilstrekkelig søkermasse til å nå måltallet.

Kapasiteten for staffegjennomføring med elektronisk kontroll har i 2015 ikke vært tilstrekkelig til iverksette alle innvilgede søknader innenfor fastsatte frister. Til tross for meget høy kapasitetsutnyttelse bygger det seg opp kø på både saksbehandling og iverksettelse. Per 31.12.2015 var samlet antall søknader om EK under behandling eller innvilgede søknader i kø på totalt 1 178. Enkelte friomsorgskontor melder om perioder på opp til 9 måneder fra søknadstidspunkt til iverksettelse, noe som er svært uheldig for domfelte.

KDI har for øvrig benyttet noe av de midler som er frigjort på grunn av forsinkelser ved utbygging av Bodø og Kongsvinger fengsler, til midlertidig å opprette 10 nye EK-plasser i Agder og Buskerud.

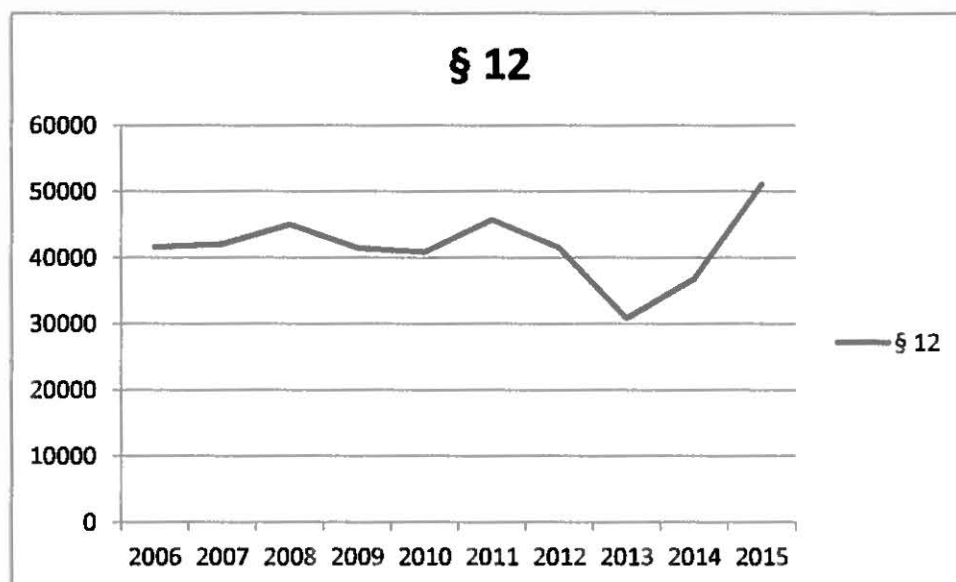

Antall gjennomførte døgn på § 12

Resultatkrav 2015 (totalt)	Resultat i 2015
48 000	51 076

KDI er meget tilfreds med å kunne konstatere at kriminalomsorgen har klart å nå et ambisiøst målkrav. Dette har stilt krav til innsats både i KDI, ved regionkontorene og fengslene på lokalt nivå. KDI har stått for en meget tett oppfølging av regionene, og har dessuten foretatt en rekke regelendringer for å legge til rette for økt bruk av bestemmelsen. Regionene har avsatt saksbehandlerressurser spesielt til dette saksområdet og lokalt nivå har gjort en stor innsats, både med kartlegging av innsatte, informasjonsvirksomhet og saksbehandling.

Figur 6: Utviklingen av bruken av § 12 de siste årene:

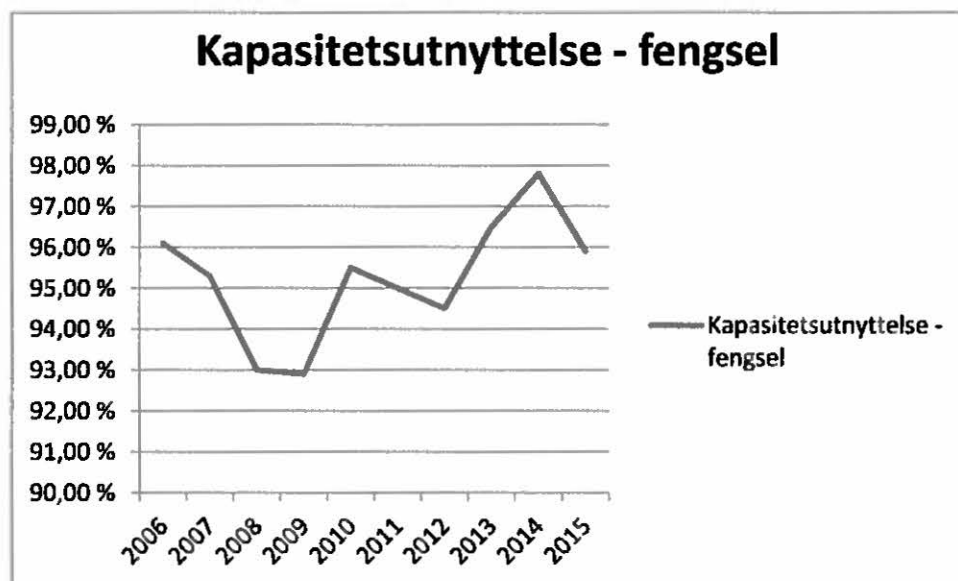
Tabell 5: Antall døgn fordelt på type institusjon:

Behandlingsinstitusjoner	40 844
Evangeliesenter	521
Fretex Norge AS	9 655
Sykehjem	56

Kapasitetsutnyttelse i fengsel

KDI har fastsatt et resultatkrav på 94 % belegg i fengsel med høyt og lavere sikkerhetsnivå. Resultatet på årsbasis er på 95,9 %. KDI er meget tilfreds med måloppnåelsen.

Figur 7: Utviklingen for kapasitetsutnyttelse i fengsel

Saksbehandlingstid i saker om soningsoverføring

Nr	Styringsparameter	Utgangspunkt	Resultatkrav	Resultat 1. tertial	Resultat 2. tertial	Resultat 3. tertial
S 1.4	Saksbehandlingstid i soningsoverføringssaker.					
	a) Innsendelse fra fengsel til KDI innen 10 dager	60 %	100 %	74 %	81 %	85 %
	b) Igangsetting innen 10 dager	55 %	100 %	92 %	97 %	81 %
	c) Saksbehandlingstid fra mottatt aksept fra mottakerlandet.	Aksept mottakerland til vedtak KDI, utgang 2014: 22 dager	Redusert behandlingstid i forhold til utgangen av 2014	9 dager	5 dager	4 dager

Til bokstav a)

Av totalt 265 saker om soningsoverføring som er oversendt fra fengslene til KDI i 2015, er 226 oversendt innen fristen på 10 dager. Dette utgjør et resultat på 85 %, mot et resultatkrav på 100 %. Resultatet er en markant forbedring i forhold til 2014.

Til bokstav b)

Grunnlagstall for beregning av resultatindikator er saker mottatt i KDI i perioden 01.09.2015 – 31.12.2015. Av totalt 36 saker som kom inn, ble 29 saker igangsatt innen 10 dager, et resultat på 81 prosent. KDI er ikke fornøyd med dette resultatet.

Til bokstav c)

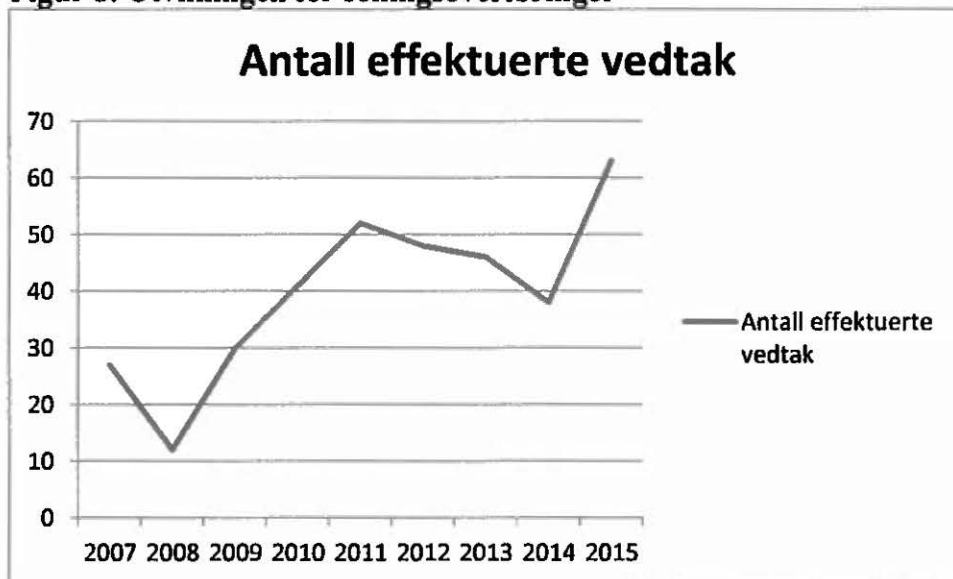
Grunnlagstall for beregning av resultatindikator er mottatte aksepter til KDI, i perioden 01.09.2015 – 31.12. 2015. Resultatkravet her er en redusert saksbehandlingstid sammenlignet med 2014. Gjennomsnittlig saksbehandlingstid fra aksept mottatt fra mottakerlandet og til vedtak fattet av KDI i totalt 43 saker på 22 dager.

KDI valgt en annen beregningsmåte i 2015 sammenlignet med tidligere år. I 2014 skilte man ikke ut saker «tilhørende» hvert enkelt tertial slik man gjør i 2015. Bakgrunnen for endringen er at å skille ut saker basert på tilhørighet til tertial og bruke disse i utformingen av grunnlagstall for beregning av resultatindikator vil gi et mer informativt og riktig bilde av saksbehandlingstiden. Basert på denne beregningsmåten var gjennomsnittlig saksbehandlingstid i 3. tertial av 2015 på 4 dager.

Kriminalomsorgen klarer ikke i 2015 å nå samtlige målkrav på dette feltet. Kravene oppleves som ambisiøse, særlig med henblikk på at måloppnåelsen i noen grad er avhengig av beslutninger som tas av myndigheter i andre land.

KDI vil fremheve at resultatene i 2015 er vesentlig bedre enn resultatene som ble rapportert inn for 2014. Videre må det fremheves at kriminalomsorgen kan vise til hele 63 effektuerte vedtak om soningsoverføring i 2015. Dette er et høyere antall effektuerte vedtak enn noe tidligere år, slik tabellen nedenfor illustrerer. Bak dette resultatet ligger det et omfattende og målbevisst arbeid, der hele etaten har bidratt.

Figur 8: Utviklingen for soningsoverføringer

Samlet vurdering av måloppnåelsen

Kriminalomsorgen kan også i 2015 vise til en effektiv utnyttelse av tildelte ressurser. Både når det gjelder antall døgn med straffegjennomføring i medhold av § 12, og kapasitetsutnyttelse av straffegjennomføring med elektronisk kontroll, leverer kriminalomsorgen resultater som overstiger resultatkravene som er fastsatt av departementet. Kapasitetsutnyttelsen i fengslene har blitt opprettholdt på et høyt nivå, og arbeidet med soningsoverføringer er ytterligere effektivisert. Samtidig har kriminalomsorgen klart å holde budsjettbalanse.

ØVRIGE RAPPORTERINGSKRAV

Statusrapport for pilotprosjekt for transport av varetektsinnsatte

Det vises til vedlagte rapport fra Kriminalomsorgen region sør. Ansvarsområdet til Kriminalomsorgens transporttjeneste (KTT) ble utvidet fra 1. februar 2015 til også å omfatte førstegangsfengslinger. Fra 29. juni 2015 ble Asker og Bærum politidistrikt innlemmet i pilotordningen. En partssammensatt arbeidsgruppe gjennomførte i 2015 en evaluering av transportpiloten, og konkluderte med at tjenestene som ble levert var av meget god kvalitet. For øvrig vil KDI fremheve at KTT har hatt en meget god kapasitetsutnyttelse. KTT har bistått med transporter utenfor de fylker som region sør omfatter, og har videre bistått med transporter til Nederland.

Fremdrift i etableringen av nye fengselsplasser

I henhold til tildelingsbrevet for 2015 ble KDI pålagt å sørge for at det i løpet av 2015 ble etablert 41 nye plasser ved Kongsvinger, Hustad, Bergen og Bodø fengsler. Videre skulle

KDI etablere en ungdomsenhet i Eidsvoll kommune. I tillegg var KDI pålagt en effektiv gjennomføring av avtalen mellom Norge og Nederland om leie av fengselsplasser.

Norgerhaven fengsel ble tatt i bruk i henhold til fastsatt tidsplan. De til sammen 15 nye plassene som var planlagt ved Hustad fengsel og Bergen fengsel, er ferdigstilt. Ungdomsenheten i Eidsvoll er etablert. Prosjektet ble noe forsinket på grunn av behov for nærmere avklaringer med Justisdepartementet. Videre medførte bygningsmessige forhold som ikke var påregnet i prosjektet, en ytterligere forsinkelse.

Når det gjelder utbyggingen av 6 nye plasser ved Bodø fengsel, viste det seg at prosjektet fikk et større omfang enn først forutsatt av KDI. Dette gjaldt både kostnadsnivå og byggetid. Det forhold at det kun var én entreprenør som leverte tilbud på anbudet, gjorde at det ikke var rom for å forhandle om verken pris eller kortere byggetid. Dette prosjektet skal etter planen være ferdig i april 2016.

Prosjektet ved Kongsvinger fengsel, der det skal etableres 20 nye celleplasser, ble forsinket blant annet som følge av at Statsbygg brukte lang tid på å erstatte prosjektleder. Videre ble feil forutsetninger lagt til grunn for estimert byggetid. Prosjektet skal i henhold til planen ferdigstilles den 22.07.2016, men Statsbygg arbeider med å forsere prosjektet.

KDI har gjennomført flere endringer som skal bidra til at man ikke oppleve tilsvarende forsinkelser i fremtiden. Det er opprettet nye samarbeidsrutiner med Statsbygg der bla. direktørene for Statsbygg og KDI møtes jevnlig for å følge fremdrift i større prosjekter. I tillegg har KDI ansatt en ny avdelingsdirektør og opprettet en ny avdeling som skal ha et spesielt ansvar for bla. byggsaker.

Tiltak basert på evalueringen av utlendingsenheten

KDI har i 2015 prioritert arbeidet med å bedre tolketjenesten. Det er gjennomført en pilot i Kongsvinger fengsel, med tolking via videokonferanse. Prosjektet er vellykket, og det planlegges utvidet til to nye fengsler i 2016.

Lærlinger

KDI har besluttet å tilsette en lærling. I disponeringsbrevet for 2016 er regionene pålagt å rapportere på antall tilsatte lærlinger.

Kriminalomsorgens arbeid mot radikaliserings og voldelig ekstremisme

Kriminalomsorgen skal forebygge straffbare handlinger, herunder radikaliserings av innsatte og domfelte som kan lede til voldelig ekstremisme. Det viktigste verktøyet er det daglige arbeidet som gjøres i våre enheter. KDI utarbeidet i 2015 planverk for å bedre evnen til identifikasjon, vurdering og tilbakeføring til samfunnet av innsatte og domfelte i målgruppen, i samspill med relevante samarbeidspartnere.

Tre av tiltakene i regjeringens handlingsplan mot radikaliserings og voldelig ekstremisme gjelder kriminalomsorgen: Tiltak 7. *Styrke kunnskapen gjennom utdanningene i justissektoren*, Tiltak 16. *Livssynsmedarbeidere i kriminalomsorgen* og Tiltak 18. *Mentorordning i kriminalomsorgen*.

KDI er i tillegg til tildelingsbrev nr. 6-2015 – revidert nasjonalbudsjett-tiltak mot radikaliserings tildelt 1 mill. kroner til tiltaket på kap. 430 Kriminalomsorgen, post 01 Driftsutgifter i 2015, for å følge opp mentorordningen, jf. tiltak 18. I føringene fra tillegg nr. 6 heter det at «Midlene skal gå til oppstart av en mentorordning for innsatte (treårig prøveprosjekt). Formålet er å forebygge radikaliserings og voldelig ekstremisme. Ordningen skal rette seg mot unge innsatte som antas å være i faresonen for å bli radikaliseret. KDI tildeles videre 1 mill. kroner på kapittel 432 Kriminalomsorgens utdanningssenter (KRUS), post 01 Driftsutgifter. Midlene skal gå til en stilling ved KRUS med ansvar for å øke kunnskapen om hva kriminalomsorgen kan gjøre for å forebygge radikaliserings og voldelig ekstremisme. Det skal rapporteres særskilt på bruk av midlene i årsrapporten.»

KDI har tilsatt prosjektleder i KDI for å følge opp mentorordningen, jf. tiltak 18, og Kriminalomsorgen region øst har tilsatt prosjektmedarbeider. Rekruttering av mentorer er påbegynt. Videre er KRUS tildelt midler til en stilling med ansvar for å øke kunnskapen om hva kriminalomsorgen skal gjøre for å forebygge radikaliserings og voldelig ekstremisme, jf. tiltak 7. Arbeidet er godt igang.

Antall aspiranter, og frafall siden opptak

I avgangskullet 2015, er det foreløpig 168 som har fått utdelt vitnemål. Det vises til tabellen nedenfor. Som det går frem av disse tallene, er det kun én av aspirantene i kullet som har sluttet.

Tabell 6: Frafall fra fengselsbetjentutdanningen

	Søkere	Opptak
Kull -14/15 Antall aspiranter	1175	175
Overført fra tidligere kull		3
Overført til neste kull		-2
Sluttet		-1
Utsettelse		-1
Fødselspermisjon		-2
Ennå ikke bestått/godkjent		-4
Utdelt vitnemål kull -14/15		168

I aspirantkull 15/16 har man hatt et frafall på fire aspiranter.

I desember 2015 ble det tatt opp et nytt kull på 176 aspiranter. Av nøkkeltall vedrørende dette kullet kan nevnes at 46 % er kvinner, at 35 % har studert på høyere nivå, to er samiskspråklige og 8,5 % har språkkompetanse ut over nordisk og engelsk.

IKT – drift og forvaltning

Det vises til vedlagte skjema.

Tidstyver

Innledningsvis viser vi til tidligere rapporter om tidstyver som er registrert i kriminalomsorgen. Disse følges opp i et kontinuerlig forbedringsarbeid. Av planlagte og gjennomførte tiltak på området kan blant annet nevnes samordning av innkjøp, utarbeidelse av samspillregler internt i KDI, bedre utnyttelse av ressursene i enhetene og mer helhetlig kartlegging av innsatte. KDI vil i denne forbindelse nevne at de største utfordringene er knyttet til et utdatert IKT-system.

I samsvar med føringene i tildelingsbrevet, har kriminalomsorgen i 2015 gjort en omfattende kartlegging av brukerrettede tidstyver. Kartleggingen har blitt gjennomført i to omganger; først for å *identifisere* aktuelle tidstyver, og deretter en rapportering på *arbeidet med å fjerne* tidstyvene. Rapportene fra ytre etat gir et nyttig og viktig innblikk i den praktiske hverdagen i etaten, og en helhetlig forståelse for kompleksiteten i arbeidet som gjøres.

Soningskøen må anses å være den vesentligste tidstyven på kriminalomsorgens område, sett ut fra et brukerperspektiv. Av andre innrapporterte tidstyver som berører brukerne av kriminalomsorgens tjenester, nevnes et lite effektivt IKT-system og systemløsninger som ikke kommuniserer, tidkrevende og tungvinte interne rutiner, ufullstendige vedtaksmaler, og vanskeligheter med å kommunisere med samarbeidspartnere som for eksempel NAV.

Det er planlagt og gjennomført en rekke tiltak som møter de nevnte utfordringene. På lokalt og regionalt nivå er det iverksatt tiltak som blant annet omfatter mer effektive saksbehandlingsrutiner, bedre kartlegging av innsatte, avklaring av ansvarsfordeling på enhetene og bedret dialog med samarbeidspartnere. Etableringen av Norgerhaven fengsel har bidratt til å redusere soningskøen. En gruppe i kriminalomsorgen jobber også fortløpende med å utvikle maler for blant annet enkeltvedtak, og KDI arbeider fortløpende med å forbedre samarbeid og foreta rolleavklaringer med eksterne samarbeidspartnere.

Personalpolitikk og likestilling

Når det gjelder målsettingen om å oppnå en kvinneandel i lederstillinger på 40 %, er Kriminalomsorgens utdanningssenter (KRUS) den eneste av enhetene i etaten som har oppfylt dette målet i 2015.

En rekke tiltak for å øke andelen kvinnelige ledere er planlagt eller gjennomført:

- Opplæring av medlemmer i tilsettingsråd med fokus på rekruttering av kvinner til lederstillinger, og på kvoteringsbestemmelsene i HA.
- I utlysningstekster inntas en spesiell oppfordring til kvinner om å søke, i de tilfeller kvinner er underrepresentert i lederstillinger innenfor det aktuelle tilsettingsområdet.
- Rekruttere kvinner til fungeringspool for førstebetjenter.
- Kvinner oppfordres til deltakelse i ulike funksjoner, råd og utvalg.
- Arbeidet med å øke kvinneandelen er tema på ledersamlinger.
- Regionale tiltaksplaner for å få flere kvinner til å søke seg til førstebetjentgruppen.

Når det gjelder kvinneandel for øvrig blant uniformert personell har to regioner oppnådd målet om minimum 40 % i 2015. Mange av stillingene i kriminalomsorgen krever at man har

bestått utdanning som fengselsbetjent, og dermed er rekrutteringsgrunnlaget avhengig av de som blir uteksaminert fra KRUS. I 2015 var det 46 % kvinnelige aspiranter, og 6 % med språkkompetanse ut over nordisk og engelsk.

Planlagte og gjennomførte tiltak som fremmer likestilling på diskrimineringsgrunnlagene kjønn, etnisitet og nedsatt funksjonsevne:

- Opplæring for medlemmer i tilsetningsråd.
- Tettere oppfølging av enheter med lav andel kvinner i uniformerte stillinger.
- I utlysningstekster oppfordres underrepresenterte grupper å søke med henvisning til at den statlige arbeidsstyrken i størst mulig grad skal gjenspeile mangfoldet i befolkningen.
- I etaten gjennomføres tiltak som livsfasetilpassede turnuser, og arbeidsoppgaver tilpasset funksjonsevne.
- Bruk av BHT/NAV aktivt i tilretteleggingssituasjoner for arbeidsevnevurderinger, samt tilbud om arbeidsutprøving i samarbeid med nevnte aktører.
- Omdømmearbeid. Ved for eksempel mottakelser av skoleklasser fra videregående skoler, deltagelse på yrkesmesser etc. stiller minst 50 % kvinner for å informere om yrket som fengselsbetjent.
- KRUS gjennomfører og planlegger utvikling av ulike prosjekter, kurs osv. som fremmer forståelse av fremmede kulturer. Høsten 2015 ble det arrangert en konferanse om radikaliserings, flerkulturell forståelse og voldelig ekstremisme. Videre har KRUS i 2015 hatt oppmerksomhet på utvikling av samtaleverktøy for unge domfelte med etnisk minoritetsbakgrunn. Det er satt i gang utvikling av kurstilbud for etnisk minoritetsungdom.

Internasjonalt arbeid

Selv i en krevende politisk situasjon med Russland har det kriminalomsorgsfaglige kompetansesamarbeidet med russisk straffegjennomføringstjeneste (FSIN) og dialogen blitt opprettholdt. Det ble gjennomført 15 prosjektrelaterte aktiviteter i 2015. De organisatoriske rammene innenfor samarbeidet har blitt styrket gjennom etablering av en organisasjonskomite for samarbeidet som har medvirket til klarere forankring av alle initiativ og prosjektsamarbeid. Samarbeidet er formalisert med en Memorandum of Cooperation og toårig handlingplan for 2015 - 2016 signert av direktørene.

Det er en styrke at samarbeidet er godt forankret sentralt og at det konkrete samarbeidet mellom fengsler og utdanningsinstitusjoner innenfor kriminalomsorgen skjer på lokalt nivå. Gjenopptakelsen av det konkrete samarbeidet mellom fengsler og friomsorgsenheter sikrer at samarbeidet oppleves som nyttig for norsk side.

KDI har i 2015 videreført arbeidet med EØS-finansieringsmekanismene/Norway Grants, der de overordnede målsettingene er å bidra til å redusere sosiale og økonomiske forskjeller i Europa, samt å styrke det bilaterale samarbeidet mellom Norge og mottakerlandene. KDI er programpartner i Romania, Latvia, Litauen og Polen, og samarbeider også med Bulgaria og Tsjekkia. KRUS og til sammen 15 enheter er prosjektpartnere i de ovennevnte land, og er gjennom dette involvert i prosjektaktiviteter i kriminalomsorgen i disse landene.

KDI har i 2015 videreført sitt engasjement i organisasjoner og fora på nordisk, europeisk og globalt nivå. Direktør Marianne Vollan ble i 2015 utnevnt til styremedlem i ICPA og visepresident i EUROPRIS.

ROS-analyser

KDI viser til at det er avtalt et seminar med Kriminalomsorgsavdelingen i Justisdepartementet om risikovurderinger. Vi ber om å få komme tilbake til dette rapporteringspunktet etter at seminaret er avholdt.

Forskning og utvikling

Forskningsavdelingen ved KRUS har i 2015 levert til sammen ni arbeider i tidsskrifter, og 11 bidrag på konferanser. Det vil i 2016 bli vedtatt en ny forskningsplan for perioden 2016–2020. FoU-strategien for justis- og beredskapssektoren vil bli lagt til grunn for denne.

Leie av fengselsplasser i Nederland

KDI er i tillegg til tildelingsbrev nr. 7-2015 – leie av fengselsplasser i Nederland tildelt 109 mill. kroner til tiltaket på kap. 430 Kriminalomsorgen, post 01 Driftsutgifter i 2015. Videre er KDI i tillegg til tildelingsbrev nr. 9 kompensert for valutakursendring med 6,3 mill. kroner. Samlet tildeling er etter dette på 115,3 mill. kroner. I føringene fra tillegg nr. 7 heter det: «Midlene skal gå til videreføring av allerede igangsatt prosjekt og skal benyttes i tråd med tidligere føringer for prosjektet og dette tillegg til tildelingsbrev. Det skal rapporteres særskilt på bruk av midlene i årsrapporten. KDI bes om å opprette eget prosjektrekningskap under gjennomføringsperioden».

Totalt er det brukt 105,4 mill. kr* av budsjettet på 115,3 mill. kr i 2015. Det største beløpet er knyttet til leie av Norgerhaven fengsel i tredje tertial, jf. avtale. Transport av innsatte, opplæring av fengselsbetjenter i Norgerhaven og opplæring av transportbetjenter, innkjøp av biler til befordring av de innsatte, dagpenger og IKT-anskaffelser er også ført på prosjektet. Lønn til norsk administrasjon i Nederland, prosjektleder og nasjonal domskoordinator i KDI, lønn til ansatte ved Ullersmo fengsel og regionadministrasjonen i region øst inngår også. Bistand fra Akershus fylkeskommune i utdanningsspørsmål og Ullensaker kommune i helsevurderinger er inkludert i regnestykket. KDI vil ettersende en regnskapsoppstilling over Nederlandprosjektet.

*Noe av kostnaden knyttet til transport i Nederland mv. betales etterskuddsvis - ca 3,5 mill. kroner i 2015 som første betales i 2016.

DEL 4 STYRING OG KONTROLL AV VIRKSOMHETEN

Overordnet vurdering av styring og kontroll i virksomheten

Kriminalomsorgen bruker mål- og resultatstyring som grunnleggende styringsprinsipp. Vi viser til gjennomgangen av resultatene i Del 3.

Det gjennomføres styringsmøter med regiondirektørene og direktøren for KRUS for å gjennomgå de tertialvise resultatrapportene. Videre skjer styringsdialogen med regiondirektørene og direktøren for KRUS i månedlige etatsledermøter, et årlig utvidet etatsledermøte (der den samlede ledelsen i regionkontorene og KRUS deltar), og en årlig enhetsledersamling der ledelsen i regionkontorene samt alle enhetsledere i kriminalomsorgen deltar.

Direktoratet utarbeidet en instruks for regionene som ble ferdigstilt ved inngangen til 2015. Instruksen bygger på Justis- og beredskapsdepartementets instruks til KDI.

Risikostyring er en del av KDIs virksomhetsstyring, og er samordnet med styringsdialogen.

Videre har kriminalomsorgen bygget opp et internkontrollsystem (KIKS) som omfatter alle vesentlige områder av virksomheten. Dette systemet følges opp kontinuerlig. Dette innebærer blant annet å påse at all relevant dokumentasjon legges inn i KIKS, og at denne kvalitetssikres og oppdateres. Videre må det sikres at alle enheter har koordinatører for HMS, informasjonssikkerhet og straffegjennomføring, sikre at avviksmeldinger følges opp og lukkes innen rimelig tid, revidere og korrigere planer, og sørge for at alle nytilsatte får opplæring i internkontroll, HMS og informasjonssikkerhet. Sentrale dokumenter som forskrifter, veiledere og rutinebeskrivelser på områdene lønn/personal og økonomi/innkjøp er også lagret i KIKS for å sikre tilgjengelighet blant tilsatte i kriminalomsorgen. Det er besluttet at KIKS skal samordnes med styringssystemet for øvrig, og et videre arbeid med dette vil bli gjennomført i 2016.

Etter en eventuell omorganisering, må kriminalomsorgen bygge opp et hensiktsmessig styringssystem som er tilpasset den nye organisasjonsmodellen.

Oppfølging av revisjonsmerknader fra Riksrevisjonen

Kriminalomsorgsdirektoratet mottok brev fra Riksrevisjonen (RR) 9.6.2015 om revisjon av regnskapet og budsjett disponeringen for 2014. RRs revisjon avdekket at de ikke fant tilstrekkelig revisjonsbevis som grunnlag for å uttale seg om årsregnskapet. RR fant heller ikke grunnlag til å uttale seg om KDIs disponering av bevilgningene var i samsvar med de administrative bestemmelsene om økonomistyring. KDI har iverksatt en rekke tiltak etter RRs merknader:

- Bedre sporbarhet, blant annet egne bilagsserier for regnskapskorrigeringer
- Krav til lagring av lønnsdannelse i personalmapper
- Økt kontroll og opplæring i merverdiavgift og nettoføringsordningen
- Sentralt i KDI er ny ressurs med kompetanse på mva og Kompis reskontro på plass
- Færre attestanter
- Nye bankterminaler som gir automatiske regnskapsdata for arbeidsdriften
- Økt kontroll og kompetanse for klassifisering av regnskap og ekstra innsats i opprydning i avstemmingsmappe
- Oppgave med kontering av inntekter er overtatt av KDI

KDI har i 2015 gjennomført organisatoriske endringer på området lønn og regnskap. Kriminalomsorgens sentrale økonomienhet var tidligere en del av avdelingen for budsjett og styring. Avdelingen er nå delt opp, og det er ansatt ny avdelingsdirektør med ansvar for økonomi og bygg. Det planlegges også opprettet en egen internrevisjon i KDI/kriminalomsorgen i 2016. Samlet vil økt kontroll, mer ressurser og erfaring og et avklart samarbeid med DFØ gi bedre resultater for året 2015 enn 2014. KDI forventer derfor at KDIs regnskap for 2015 godkjennes.

Når det gjelder merknadene fra RR i Dokument 1 (2014-2015), er de tiltak KDI har satt i verk for å imøtekomme disse blitt diskutert i møter med RR. Vi viser for øvrig til redegjørelsen under Del 3, som blant annet omhandler det arbeidet som er gjort når det gjelder kartlegging av innsatte og domfelte, arbeidet med den nasjonale boligstrategien og forvaltningssamarbeid.

Oppfølging av merknader fra Sivilombudsmannen

2015 var det første hele driftsåret for Sivilombudsmannens forebyggingsenhet mot tortur og umenneskelig behandling ved frihetsutøvelse. Enheten gjennomførte i 2015 varslet besøk ved Ringerike fengsel, Trondheim fengsel, Telemark fengsel, Skien avdeling, Kongsvinger fengsel og Bjørgvin fengsel, ungdomsenheten. Det har også blitt gjennomført et uvarslet besøk ved Bjørgvin fengsel, ungdomsenheten. På bakgrunn av besøkene har Sivilombudsmannens forebyggingsenhet avgitt anbefalinger. Noen av forholdene som kan trekkes frem er bedre rutiner ved bruk av sikkerhetscelle og sikkerhetsseng, dokumentasjon ved utelukkelse fra fellesskapet, tilstedeværelse av fengselsbetjenter og trygghet i fellesskapsavdelingene, soningsforhold for utsatte grupper som kvinner, utenlandske innsatte og innsatte med nedsatt funksjonsevne, og tiltak for å forebygge selvmordsfare. Noen anbefalinger knytter seg direkte opp mot bygningsmessige utfordringer, og er således vanskelig å få utbedret raskt.

KDI har etablert rutiner for oppfølging av enhetens rapporter, og det er avsatt saksbehandlerressurser for å ivareta dette arbeidet. Rapporter fra forebyggingsenheten oversendes rutinemessig samtlige enheter, med pålegg om å vurdere behov for endringer. I 2015 ble det gjennomført et møte mellom etatsledergruppen, Sivilombudsmannen og tilsatte i forebyggingsenheten. Samarbeidet med Sivilombudsmannen fungerer godt.

Sentrale fakta om personellmessige forhold

Tabell 7: Sykefravær fordelt på yrkesgrupper

	Sykefravær totalt				
	2011	2012	2013	2014	2015
Alle totalt	8.4 %	8.5 %	8.4 %	8.3 %	8.5 %
Ledelse	7.4 %	6.8 %	5.8 %	6.3 %	7.6 %
Straffegjennomføring	8.9 %	8.8 %	9.0 %	8.7 %	8.5 %
Administrasjon	7.2 %	8.6 %	7.9 %	8.0 %	7.5 %
Arbeidsdrift	8.1 %	8.2 %	8.1 %	8.1 %	9.9 %
Visitasjonstjenesten	1.1 %	0.9 %	0.0 %	0.0 %	0.0 %
Transporttj.	-	-	-	0.9 %	1.9 %
Udefinert	11.4 %	3.4 %	0.2 %	0.0 %	0.0 %

Det totale sykefraværet er stabilt. Det har imidlertid vært en økning i sykefraværet for to kategorier tilsatte - arbeidsdrift og ledelse. Økningen i langtidssykefraværet for ansatte i arbeidsdriften er forholdsvis stor, og KDI undersøker for tiden årsakene til dette.

DEL 5 – VURDERING AV FREMTIDSUTSIKTER

Kriminalomsorgen har i mange år hatt store kapasitetsutfordringer, og det er grunn til å anta at dette også vil være utfordringen framover. Dette resulterer i soningskø, oversitting av frister for overføring fra politiarrest til fengsel og manglende mulighet til å gjennomføre nødvendig vedlikehold.

Kriminalomsorgen har i mange år slitt med gammel og nedslitt bygningsmasse, som blant annet har medført en risiko for akutte stengninger. KDI er svært tilfreds med at det i løpet av 2016 vil bli utført et omfattende vedlikeholdsarbeid, slik at etaten vil stå bedre rustet i fremtiden. KDI stiller seg også meget positiv til at det nå er besluttet at bygging av nye plasser ved henholdsvis Indre Østfold fengsel og Ullersmo fengsel skal erstatte utdatert bygningsmasse ved Oslo fengsel avdeling A. KDI finner det også meget positivt at soningskøen nå bygges ned. Det er imidlertid et problem at det i stedet bygger seg opp en kø når det gjelder straffegjennomføring med elektronisk kontroll. Innenfor gjeldende fullmaktsstruktur, som ikke gir direktøren for kriminalomsorgen hjemmel til å nedlegge fengselsplasser, er det vanskelig å omdisponere ressurser for å kunne avhjelpe de problemene vi nå ser konturene av. Vi ser at det derfor vil bli nødvendig med en økte midler på dette området.

KDI ser videre et behov for å ruste opp enkelte av anstaltene med lavere sikkerhetsnivå. Flere av disse anstaltene er bygd og bemannet ut fra en forutsetning om at de hovedsaklig skulle ta i mot domfelte med korte dommer. Disse domfelte gjennomfører nå ofte straff med elektronisk kontroll, og det er derfor mange langtidsdømte ved de åpne anstaltene. Det oppstår da et

behov for en høyere bemanningsgrad, og et bedre tilbud når det gjelder utdanning, helsetjenester, sosiale tjenester, aktivisering osv.

Kriminalomsorgens IKT-struktur er utdatert, og må skiftes ut. I 2015 og 2016 vil det bli gjort investeringer innen budsjettammen for å få på plass en ny sikkerhetsmodell. Dette er nødvendig for å møte sikkerhetsmessige utfordringer som følge av at eksisterende infrastruktur ble utviklet før internett var i allmenn bruk. Dette er et nødvendig og midlertidig tiltak, og bøter ikke på behovet for et nytt etatssystem.

DEL 6 – ÅRSREGNSKAP

Ledelseskommmentar årsregnskapet 2015

Formål

Kriminalomsorgsdirektoratet (KDI) ble skilt ut fra Justis- og beredskapsdepartementet (JD) i 2013 og er underlagt JD. KDI er et ordinært statlig forvaltningsorgan som fører regnskap etter kontantprinsippet, slik det fremgår av prinsippnoten til årsregnskapet. Fra 2014 har KDI benyttet Direktoratet for økonomistyring (DFØ) som regnskapsfører, dette ble tidligere ivaretatt av Kriminalomsorgen region sør. Årsregnskapet utgjør del 6 i årsrapporten fra KDI.

Bekreftelse

Årsregnskapet er avlagt i henhold til bestemmelser om økonomistyring i staten, rundskriv R-115 fra Finansdepartementet og krav i JDs instruks for KDI. Jeg mener regnskapet gir et dekkende bilde av direktoratets disponible bevilgninger, regnskapsførte utgifter, inntekter, eiendeler og gjeld. Detaljert rapportering på alle poster presenteres i regnskapsrapporten, som er et eget vedlegg til årsrapporten.

Vurdering av vesentlige forhold

Kapittel 430 Kriminalomsorgsdirektoratet, post 01 driftsutgifter:

I 2015 har KDI samlet disponert tildelinger på utgiftssidens post 01 tilsvarende 3 893 786 000 kr, jf. bevilgningsrapport med tilhørende noter A og B. Det er merinntektsfullmakt knyttet til posten, jf. omtale under kap. 3430, post 03. Merinntekten er på 3,93 mill. kroner. Videre er det en mindreinntekt på post 04 på 1,16 mill. kroner. Samlet mindreforbruk for kapittel 430, post 01 driftsutgifter ble på 30,5 mill. kroner som søkes overført til 2016, jf. beregninger i note B. Mindreforbruket utgjør 0,7 % av tilgjengelig bevilgning. Forbruket er godt i samsvar med bevilgningen.

Det foreligger noen forskyvninger av kostnader med konsekvenser for 2016:

Deler av mindreforbruket på posten skyldes at ikke alle utgifter til kjøp av fengselsplasser i Nederland ble belastet regnskapet i 2015, disse utgiftene kommer til utbetaling i 2016. Videre medfører forsinkelser i oppstart av Bodø fengsel og Kongsvinger fengsel at utgifter til innkjøp

av inventar og utstyr ikke kommer til utbetaling før i 2016. KDI vil søke om å få overført mindreforbruket til å dekke disse forsinkede utgiftene i 2016.

Kap. 430, post 21 spesielle driftsutgifter:

Posten omfatter arbeidsdriftens utgifter til materialer, rutinemessige utskiftninger av mindre maskiner og utstyr, kursing av tilsatte spesifikt om hjelpemidler som brukes i arbeidsdriften, samt vedlikehold og drift av maskinparken. Samlet tildeling på posten var 86 424 000 kr.

Mindreforbruket ble på 2,26 mill. kroner i 2015. Mindreutgiften på posten må ses i sammenheng med lavere inntekter fra arbeidsdriften, jf. omtale under kap. 3430, post 02 arbeidsdriftens inntekter. På post 02 er det en mindreinntekt på 2,01 mill. kroner og postene sett under ett viser da et mindreforbruk på 0,25 mill. kroner. I 2015 har kriminalomsorgen jobbet på mange områder for å nå målene i arbeidsdriftsstrategien. Sammenlignet med det svake resultatet i 2014, som endte med et merforbruk på ca 4 mill., er KDI vesentlig mer fornøyd med resultatet på arbeidsdriften i 2015. Arbeidsdriften er midt inne i en omstillingsprosess for å tilpasse seg etterspørselen i det norske markedet i dag. Til en viss grad vil det føre til at tradisjonelle aktiviteter legges ned. Strategien for arbeidsdriften vil kunne bidra i en slik prosess.

Kapittel 430, post 45 større utstyrsanskaffelser, kan overføres:

Samlet disponibel tildeling var 39 556 000 kroner og posten har et mindreforbruk på 1 902 879 kroner, et resultat KDI er godt fornøyd med.

Kap 430, post 60 refusjoner til kommunene, forvaringsdømte mv., kan overføres:

Samlet disponibel tildeling var på 74 541 000 kroner og posten har et mindreforbruk på 12,4 mill. kr. Det er hvert år usikkerhet knyttet til hvor store utbetalinger det vil bli på posten, dette avhenger av de beslutninger som treffes i domstolene og tidspunkt for utbetaling av refusjoner til kommunene.

Kap. 3430, post 02 arbeidsdriftens inntekter:

Posten var på 87 953 000 kroner og omfatter inntekter fra salg av arbeidsdriftens produksjon og drifts- og vedlikeholdsoppgaver som skal utføres på bestilling fra Statsbygg. Mindreinntekten på post 02 ble på 2,0 mill. kroner. Lavere inntekter enn budsjettert under kap. 3430, post 02 må ses i sammenheng med lavere utgifter enn budsjettert på kap. 430, post 21, jf. omtale.

Kap. 3430, post 03 andre inntekter:

Post 03 viser en merinntekt på 3,9 mill. kroner. Merinntekter har ulike forklaringer, det rapporteres om innbetalte beløp på posten som ikke var forventet og derav ikke ble budsjettert, men også om planlagte inntekter som det ikke ble noe av. Merinntektene i 2015 gjelder blant annet innvilgede kompetansemidler fra DIFI og enkelte andre refusjoner som midler fra Husbanken (etterslep fra 2014) og refusjon for pasientreiser. Merinntekter som følge av oppdrag for Statsbygg som oppstår i løpet av året kan også forklare noe av økningen på post 03. Det er merinntektsfullmakt knyttet til posten, jf. omtale under kap. 430, post 01.

Kap. 3430, post 04 tilskudd:

Det er en mindreinntekt på post 04 på 1,16 mill. kroner. Prosjektmidler gjøres tilgjengelig i etterkant for kriminalomsorgen, etter innsendt og godkjent dokumentasjon for påløpte utgifter. Tilskuddet til internasjonalt fengselsarbeid og samarbeidet med EØS gjennom Financial Mechanism Office (FMO) i Brussel ble lavere enn det som er lagt til grunn for

bevilgningen i 2015. Dette skyldes hovedsakelig en for sen innbetaling fra FMO for perioden april til oktober 2015 som skulle kommet på 2015-budsjettet.

Kapittel 432 Kriminalomsorgens utdanningssenter (KRUS), post 01 driftsutgifter:

Bevilgningen på post 01 dekker ordinære driftsutgifter til kriminalomsorgens utdanningssenter (KRUS). Samlet disponibel ramme var 196 579 000 kr. Mindreforbruket på kap. 432, post 01 er på ca. 3,55 mill. kroner eller 1,8 prosent av tilgjengelig bevilgning. Det er merinntektsfullmakt knyttet til posten, jf. omtale under kap. 3432, post 03. Merinntekten er på 2,44 mill. kroner. KRUS har etter dette et mindreforbruk på 5,99 mill. kroner, jf. beregning i note B. KRUS flyttet inn i nye lokaler sommeren 2015 som medførte en vesentlig husleieøkning. KRUS må dekke økt husleie innenfor rammen og det er derfor svært vesentlig at de beholder mindreforbruket til 2016. Mindreforbruket vil søkes overført til 2016.

Kap. 3432, post 03 andre inntekter:

Posten omfatter blant annet inntekter fra aspirantenes andel av skolebøker, refunderte utgifter fra deltakelse i internasjonale samarbeidsprosjekter (Norway Grants) og forskningsoppdrag. Merinntekten skyldes i hovedsak salg av opplæringstjenester til Politiets utlendingsenhet (PU), Trandum utlendingsinternat. Trandums ledelse ønsket opplæring i dynamisk sikkerhet for sine ansatte der temaene er sikkerhet, hvordan forstå menneskelig adferd, etikk, psykisk helse og lidelser mv. I løpet av 2015 ble det gjennomført to kurs av 20 opplæringsdager for ansatte ved PU, avdeling Trandum. Denne opplæringen videreføres i 2016.

Det er merinntektsfullmakt knyttet til posten, jf. omtale under kap. 432, post 01.

Mottatte belastningsfullmakter:

KDI mottok belastningsfullmakter fra Politidirektoratet (POD) på 35,0 mill. kroner på kap. 440, post 01, jf. bevilgningsrapport. Videre mottok KDI en belastningsfullmakt fra POD på 1,5 mill. kroner i forbindelse med omvendt voldsalarm. Det gjenstår 896 502 kroner av fullmaktene. KDI mottok en belastningsfullmakt fra Utenriksdepartementet på 2 100 000 kr på kap 118, post 01. Det gjenstår 139 920 kroner av fullmakten. KDI mottok belastningsfullmakt fra Justis- og beredskapsdepartementet på kap. 471, post 71 på 4,4 mill. kroner. KDI har belastet 3 560 859 kroner, det gjenstår 839 141 kroner av fullmakten.

Avgitte belastningsfullmakter:

KDI har gitt Statsbygg en belastningsfullmakt på 1,4 mill. kroner på kap. 430, post 01, jf. bevilgningsrapport. Det er benyttet 1 357 807 kroner av fullmakten. KDI har gitt Politiets utlendingsenhet en belastningsfullmakt på 309 000 kroner på kap 430, post 01. Det er benyttet 266 108 kroner av fullmakten. KDI har gitt Direktoratet for økonomistyring en belastningsfullmakt på kap. 430, post 01 på 9 387 000 kroner, hele fullmakten er benyttet. Justis- og beredskapsdepartementet har belastet 886 504 kroner på kap 430, post 01.

Kommentarer til artskontorrapporten

Artskontorrapporten viser at driftsutgifter rapportert til bevilgningsregnskapet utgjorde 4 099 mill. kroner. Utbetalinger til lønn utgjorde 2 745 mill. kroner. Lønnsandel av driftsutgiftene utgjorde 67,0 %. Driftsutgiftene utgjorde 1 354 mill. kroner eller 33,0 %. Den største driftsutgiften for kriminalomsorgen er husleie som utgjør 819,4 mill. kroner eller 60,5 prosent av andre utbetalinger til drift, jf. opplysninger i note 3.

1,0 % ble brukt til reiser, drivstoff med mer mens 1,0 % ble utbetalt til investeringer (maskiner og transportmidler, beredskapsanskaffelser mm)

Note 7 viser utbetalinger til ulike tilskuddsordninger i kriminalomsorgen (jf. også post 60 og 70 i note A).

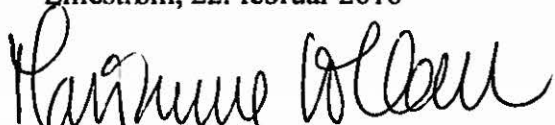
Mellomværende med statskassen utgjorde pr. 31.12.2015: -77 148 543 kroner. Oppstillingen av artskontorrapporteringen viser hvilke eiendeler og gjeld mellomværende består av, jf. note 8. Det vises til vedlagte årsrapport 2015 fra Agresso for en nærmere oversikt over bevilgningsrapport og artskontorrapport med tilhørende noter.

Revisjon

Riksrevisjonen (RR) er ekstern revisor og bekrefter årsregnskapet for KDI. Regnskapet for 2014 ble ikke godkjent av RR, jf. omtale i del 4. KDI har gjennom hele 2015 jobbet målrettet for å imøtekomme RRs merknader og vi forventer at innsatsen nå medfører at regnskapet godkjennes for 2015. Årsregnskapet er ikke ferdig revidert, men forventes å foreligge i løpet av andre kvartal 2016.

Beretningen er unntatt offentlighet frem til Stortinget har mottatt Dokument 1 fra Riksrevisjonen, men vil bli publisert på KDIs nettsider så snart dokumentet er offentlig.

Lillestrøm, 22. februar 2016

Marianne Vollan
direktør

Prinsippnote til årsregnskapet 2015

Årsregnskap for kriminalomsorgen er utarbeidet og avlagt etter nærmere retningslinjer fastsatt i bestemmelser om økonomistyring i staten ("bestemmelsene"). Årsregnskapet er i henhold til krav i bestemmelsene punkt 3.4.1, nærmere bestemmelser i Finansdepartementets rundskriv R-115 av november 2015 og eventuelle tilleggskrav fastsatt av eget departement.

Oppstillingen av bevilgningsrapporteringen og artskontorrapporteringen er utarbeidet med utgangspunkt i bestemmelsene punkt 3.4.2 – de grunnleggende prinsippene for årsregnskapet:

- a) Regnskapet følger kalenderåret
- b) Regnskapet inneholder alle rapporterte utgifter og inntekter for regnskapsåret
- c) Utgifter og inntekter er ført i regnskapet med brutto beløp
- d) Regnskapet er utarbeidet i tråd med kontantprinsippet

Oppstillingene av bevilgnings- og artskontorrapportering er utarbeidet etter de samme prinsippene, men gruppert etter ulike kontoplaner. Prinsippene samsvarer med krav i

bestemmelsene punkt 3.5 til hvordan virksomhetene skal rapportere til statsregnskapet. Sumlinjen «*Netto rapportert til bevilgningsregnskapet*» er lik i begge oppstillingene.

Kriminalomsorgen er tilknyttet statens konsernkontoordning i Norges Bank i henhold til krav i bestemmelsene pkt. 3.7.1. Bruttobudsjetterte virksomheter tilføres ikke likviditet gjennom året men har en trekkrettighet på sin konsernkonto. Ved årets slutt nullstilles saldoen på den enkelte oppgjørskonto ved overgang til nytt år.

Bevilgningsrapporteringen

Oppstillingen av bevilgningsrapporteringen omfatter en øvre del med bevilgningsrapporteringen og en nedre del som viser beholdninger kriminalomsorgen står oppført med i kapitalregnskapet. Bevilgningsrapporteringen viser regnskapstall som kriminalomsorgen har rapportert til statsregnskapet. Det stilles opp etter de kapitler og poster i bevilgningsregnskapet som kriminalomsorgen har fullmakt til å disponere. Kolonnen samlet tildeling viser hva Kriminalomsorgsdirektoratet har fått stilt til disposisjon i tildelingsbrev for hver statskonto (kapittel/post). Oppstillingen viser i tillegg alle finansielle eiendeler og forpliktelser kriminalomsorgen står oppført med i statens kapitalregnskap.

Mottatte fullmakter til å belaste en annen virksomhets kapittel/post (belastningsfullmakter) vises ikke i kolonnen for samlet tildeling, men er omtalt i note B til bevilgningsoppstillingen. Utgiftene knyttet til mottatte belastningsfullmakter er bokført og rapportert til statsregnskapet, og vises i kolonnen for regnskap.

Avgitte belastningsfullmakter er inkludert i kolonnen for samlet tildeling, men bokføres og rapporteres ikke til statsregnskapet fra virksomheten selv. Avgitte belastningsfullmakter bokføres og rapporteres av virksomheten som har mottatt belastningsfullmakten og vises derfor ikke i kolonnen for regnskap. De avgitte fullmaktene framkommer i note B til bevilgningsoppstillingen.

Artskontorrapporteringen

Oppstillingen av artskontorrapporteringen har en øvre del som viser hva som er rapportert til statsregnskapet etter standard kontoplan for statlige virksomheter og en nedre del som viser eiendeler og gjeld som inngår i mellomværende med statskassen. Artskontorrapporteringen viser regnskapstall kriminalomsorgen har rapportert til statsregnskapet etter standard kontoplan for statlige virksomheter. Kriminalomsorgen har en trekkrettighet på konsernkonto i Norges Bank. Tildelingene er ikke inntektsført og derfor ikke vist som inntekt i oppstillingen.